

Vantaan ammattiopisto Varia

YHTEISET TUTKINNON OSAT

Muokattu 22.5.2022/A-RR

Yhteiskunta- ja työelämäosaaminen

Valinnaiset osa-alueet

HYVÄKSYTTY

Toteutus- ja arviointisuunnitelma

YHTEISET TUTKINNON OSAT

OK/AR

YHTEISKUNTA- JA TYÖELÄMÄOSAAMINEN**Yhteisten tutkinnon osien opiskelusta Variassa**

Vantaan ammattiopisto Variassa (Varia) yhteisten tutkinnon osien osaamista hankitaan monimuotoisesti opiskelijan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman (HOKS) mukaan. HOKS tehdään opintojen alussa yhdessä vastuopettajan kanssa. Opiskelijan aiempi osaaminen otetaan huomioon HOKS:ssa, ja sen perusteella jokaiselle rakennetaan oma oppimispolku yhteisten tutkinnon osien osalta. Pakolliset osa-alueet kuitenkin ajoittuvat pääsääntöisesti opintojen ensimmäiselle vuodelle.

Osa-alueita opiskellaan lähiopetuksessa, osin tai kokonaan verkko-opintoina itsLearning-oppimisympäristössä ja yhteisten tutkinnon osien pajaopetuksessa sekä yhdistettynä ammatillisten aineiden opintoihin (integrointi). Osaamista voi hankkia myös työelämässä tapahtuvan oppimisen aikana tai muussa oppilaitoksessa (esim. lukio). Jos opiskelijalla on aikaisemmin hankittua osaamista, tehdään osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen.

Osa-alueen opettaja tukee, antaa kannustavaa palautetta osaamisen kehitymisestä ja ohjaa opiskelijaa osaamisen hankkimisen aikana. Myös opiskelija arvioi oman osaamisensa kehittymistä. Oppimisen vaikeuksissa ja opintojen hitaassa etenemisessä on mahdollista saada erityisopettajan tukea.

Oppimateriaalina käytetään sähköisiä materiaaleja itsLearning-oppimisympäristössä, verkkoaineistoja, opettajien jakamaa materiaalia.

Yhteisiin tutkinnon osiin kuuluu yhteensä 26 pakollista osaamispistettä (osp), jotka on jaettu kolmeen tutkinnon osaan:

- Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, 11 osp
- Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen, 6 osp

- Yhteiskunta- ja työelämäosaaminen, 9 osp

Pakollisten tutkinnon osien lisäksi valitaan 9 osp valinnaisia osa-alueita yhdestä tai useammasta tutkinnon osasta.

Yhteiskunta- ja työelämäosaaminen tutkinnon osa sisältyy pakollisena kaikkiin ammatillisiin perustutkintoihin. Tutkinnon osa on jaettu osa-alueisiin, jotka ovat joko pakollisia tai valinnaisia. Pakollisia osa-alueita tähän tutkinnon osaan kuuluu 9 osp ja valinnaisia osa-alueita 0–9 osp. Variassa yhteiskunta- ja työelämäosaaminen tutkinnon osa muodostuu seuraavasti:

Pakolliset osa-alueet, 9 osp:

- Yhteiskunnassa ja kansalaisena toimiminen, 2 osp
- Työelämässä toimiminen, 2 osp
- Opiskelu- ja urasuunnitteluvalmiudet 1 osp
- Yrittäjyys ja yrittäjämäinen toiminta 1 osp
- Työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitäminen, 2 osp
- Kestävän kehityksen edistäminen, 1 osp

Valinnaiset osa-alueet, 0–9 osp:

- Yhteiskunnassa ja kansalaisena toimiminen, 3 osp
- Työelämässä toimiminen, 3 osp
- Työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitäminen, 3 osp
- Kestävän kehityksen edistäminen, 3 osp
- Varian valinnainen, työelämässä toimiminen, 1, 2, 3 tai 6 osp
- Varian valinnainen, yritysideoista liikeideaan, 3 osp
- Varian valinnainen, yrittäjän polulla, 3, 6 tai 9 osp
- Varian valinnainen, aktiivinen urheilija, 1, 2 tai 3 osp
- Varian valinnainen, työkykypassi, 1, 2, 3, 6 tai 9 osp
- Varian valinnainen, vapaaehtoistyö ja yhteisön toimintaan osallistuminen 1, 2, 3, 6 tai 9 osp
- Varian valinnainen, psykologia, 3 osp
- Varian valinnainen, etiikka, 3 osp
- Varian valinnainen, poikkeustilanteessa toimiminen, 3 osp
- Varian valinnainen, työelämään valmentava LOVE, 3 osp
- Varian valinnainen, kestävän tulevaisuuden rakentaminen, 3 osp

- Varian valinnainen, kiertotalouden liiketoimintamahdollisuudet, 3 osp

Osaamisen osoittaminen

Opiskelija osoittaa osaamistaan esimerkiksi kirjallisilla ja suullisilla tehtävillä, haastatteluilla, portfolioa tekemällä ja/tai kokeilla. Yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden suorittamiseksi vaadittava osaaminen voidaan osoittaa oppilaitoksessa myös esimerkiksi aidoissa asiakaspalvelutilanteissa tai simulaatioissa. Osaamista voidaan osoittaa myös ammattitutkinnon näyttöjen yhteydessä ennalta sovitulla tavalla.

Koulutuksen toteuttamistavoista ja -ajoista sekä oppimisympäristöistä

Yhteiskunnassa ja kansalaisena toimiminen, valinnainen 3 osp

Osa-alueen tavoitteena on saada osaamista kansantalouden perusasioista sekä yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta ja siihen osallistumisesta sekä yleisesti että oman alan näkökulmasta.

Kurssi on jaettu kolmeen opiskeltavaan osioon, jotka ovat vaikuttaminen, talous ja työllisyys sekä oman alan meritys yhteiskunnassa.

- Vaikuttaminen osiossa hankitaan osaamista esimerkiksi seuraavista aiheista: Omien vaikutusmahdollisuuksien pohtiminen kunnan, valtion ja EU:n tasolla, yhdistystoiminta ja sen merkitys, puolueiden, järjestöiden ja kuluttamisen kautta vaikuttaminen, mielipidevaikuttaminen
- Oman alan merkitys yhteiskunnassa -osio sisältää muun muassa seuraavia aiheita: taloudellisen tilanteen vaikutus oman alan työllisyyteen, verkostoituminen omalla alalla ja tulevaisuuden työelämätaidot
- Talous ja työllisyys -osion aiheina ovat muun muassa talouden peruskäsitteet (BKT, korkotaso), talouskasvu, työllisyys, sijoittaminen ja hinnan muodostuminen.

Työelämässä toimiminen, valinnainen 3 osp

Osa-alueen tavoitteena on saada osaamista työyhteisön jäsenenä toimimisesta sekä erilaisissa työelämän vuorovaikutus- ja ryhmätilanteissa toimimisesta. Tämän lisäksi osa-alueessa selvitetään oman alan työpaikkoja sekä kansallisilla että kansainvälisillä työmarkkinoilla. Osa-alue on jaettu kolmeen opiskeltavaan osioon, jotka ovat: työyhteisössä toimiminen, vuorovaikutus työelämässä ja työnhaku.

1. Työyhteisössä toimiminen osiossa opiskellaan mm. seuraavia asioita: työelämän käytänteet ja tulevaisuuden työelämätaidot, oma rooli työyhteisön jäsenenä sekä työtehtävien dokumentointi.
2. Vuorovaikutus työelämässä -osio sisältää teemoja työhyvinvoinnista, vuorovaikutustilanteista asiakkaiden ja kollegoiden kanssa sekä yleisistä työelämän pelisäännöistä.
3. Työhaun osiossa selvitetään oman alan työllisyysnäkymiä, harjoitellaan työnhakutilanteita sekä oman osaamisen esittelyä.

Työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitäminen, valinnainen 3 osp

Osa-alueessa on kaksi osaamistavoitetta, joiden pohjalta se on jaettu kahteen opiskeltavaan osioon.

1. Opiskelija osaa ylläpitää ja edistää työkykyään ja hyvinvointiaan liikunnan avulla

Osiossa hankitaan osaamista seuraavista teemoista:

- Työkyky, työkykyvaatimukset ja työn kuormittavuus
 - Liikkumissuosituksien, liikuntavinkit ja oman liikunnallisuuden ylläpito, seuraaminen ja edistäminen
2. Opiskelija edistää oppilaitosyhteisön ja opiskelijoiden hyvinvointia ja osallisuutta
 - Tähän osioon kuuluu erilaisiin (liikunta)hetkien suunnittelu ja niihin osallistuminen erilaisissa ryhmissä esim. taukoliikunta, yhteiset liikuntatuokiot ja -tapahtumat oppilaitoksessa, työpaikalla tai vapaa-ajalla.
 - Opiskelija osallistuu ja kannustaa muita osallistumaan yhteisiin liikuntatunteihin ja muihin liikunnallisiin aktiviteetteihin (esim. taukoliikunta ja vapaa-ajan aktiviteetit).

Kestävän kehityksen edistäminen, valinnainen 3 osp

Osa-alueen tavoitteena on perehtyä työpaikan tai alan toimintaan kestävän kehityksen näkökulmista. Opiskelija arvioi kestävän kehityksen tekijöitä ja tekee ehdotuksia toiminnan kehittämistä. Toimintatapojen suunnittelu, toteuttaminen ja kehittämistarpeiden esittäminen ovat tärkeä osa opintoa. Lisäksi opiskelija viestii kestävän kehityksen toiminnasta ja arvioi muutosta työpaikalla/alalla.

Opinto on jaettu kolmeen osioon:

- Ammatilainen muuttuvassa maailmassa
- Ympäristöosaava ammatilainen
- Kekekävely ja/tai kehittämistyö

Opinto suoritetaan pääsääntöisesti työpaikalla tai muussa alan toimintaympäristössä. Lisäksi osa-alueessa on käytettävissä verkkomateriaali itslearningissä.

Varian valinnainen, työelämässä toimiminen 1, 2, 3 tai 6 osp

Tavoitteena on tunnistaa opiskelijan osaaminen, joka on saavutettu työelämässä.

Työkokemuksia voi olla yksi tai useampia. Työkokemusten ei tarvitse liittyä opiskeltavaan alaan, koska kaikesta työkokemuksesta voi oppia hyödyllisiä työelämätaitoja. Työkokemuksen pituus tai työnantajan arvio ei määritä opiskelijan arvosanaa, vaan opiskelijan vastaukset haastattelulomakkeen kysymyksiin tai Itslearning-kurssin tehtäviin.

Osa-alue on jatkoa tutkinnon perusteiden työelämässä toimimisen valinnaiseen osa-alueeseen, jossa suoritetaan osiot 1–3.

Osiot (4–10) suoritetaan joko haastattelulla tai kirjallisilla tehtävillä itslearningissa tai muulla opettajan osoittamalla tavalla. Haastattelu soveltuu erityisen hyvin opiskelijoille, joilla on reilusti kokemusta työelämästä ja osaavat sanallistaa kokemuksensa ja reflektoida. Itslearningissa olevilla tehtävillä osaamista voidaan hankkia lisää tai syventää, mutta vähimmäisehtona on jokin työkokemus. Itslearning-kurssi voidaan myös tehdä työkokemuksen aikana. Tutkinnonosan voi myös suorittaa osittain haastatteluna ja osittain tehtävillä. Haastattelun ja itslearning-kurssin aiheiden numerointi on yhtenevää, joten opiskelija on helppo ohjata verkkokurssille tekemään tehtäviä aiheesta, josta hänen pitää hankkia lisää osaamista. Haastattelua varten on laadittu lomake, jonka avulla opettaja voi käydä opetussuunnitelman mukaisia aiheita läpi, mutta keskustelua voidaan käydä myös vapaamuotoisemmin.

Varian omassa valinnaisessa on seitsemän (7) osiota erilaisista työelämätaidoista. Jos opiskelijalla on riittävästi osaamista kolmesta (3) aiheesta, hän voi saada suoritetuksi kolme osaamispistettä. Jos opiskelijalla on osaamista kuudesta (6) aiheesta, hän saa suoritetuksi kuusi osaamispistettä. Suoritettavat aiheet valitaan opiskelijan osaamisen mukaan. Aiheet ovat osittain päällekkäisiä, koska luonnollisesti erilaiset työelämätaidot myös kehittyvät käsi kädessä.

Vantaan ammattiopisto Varia

1 ja 2 osaamispisteen kokonaisuudet ovat opiskeltavissa osaamisen tunnustamisen lisänä.

Varian valinnaisen aiheet ja osaamistavoitteet:

Osio 4. Työpaikan rakenne. Opiskelija ymmärtää ja osaa kertoa:

- Organisatorinen ymmärrys eli työpaikan hierarkia
- Työpaikan arvot, lupaus, visio, missio ja strategia
- Työpaikan eri toiminnot ja osastot, työpaikan eri alojen ammattilaiset
- Työpaikan historiaa ja tulevaisuuden kehityssuuntia
- Mitä asioita opiskelija itse kehittäisi työpaikassa
- Opiskelijan oma rooli työpaikassa: vastualueet ja kuka on esihenkilö.

Osio 5. Uuteen työhön perehdyttäminen. Opiskelija ymmärtää ja osaa kertoa:

- Kokemukset ja reflektointi omasta perehdytyksestä: mikä onnistui tai mitä pitäisi tehdä toisin
- Mitä hyvässä perehdytyksessä on
- Opiskelijan oma rooli perehdytyksessä: kysyminen ja oma-aloitteisuus
- Hiljainen tieto työpaikoilla

Osio 6. Oman osaamisen esittely. Opiskelija hallitsee ja osaa kuvata:

- Esim. portfolion, työselostuksen tai sometilin tekeminen, jossa esittelee omia ammatillisia taitojaan
- Oman osaamisen tunnistaminen, myös mitä saavutettu työn ja koulun ulkopuolella
- Oman osaamisen markkinointi ja myynti.

Osio 7. Työura. Opiskelija osaa selvittää:

- Työpaikan etenemis- tai erikoistumismahdollisuudet
- Jatkokoulutuksen vaikutus etenemisen mahdollisuuksiin
- Työuran poikittaisliike: esim. uran vaihto
- Jatkokoulutuksen tarjoamat mahdollisuudet omalla alalla.

Osio 8. Digitaidot työelämässä. Opiskelija kuvaa:

- Miten digitaalisuus näkyy työpaikalla/alalla
- Mitä laitteita ja ohjelmistoja työpaikalla pitää hallita
- Missä digitaidot on opittu: vapaa-ajalla, ammattikoulussa, työn ohessa, perehdytyksessä, jatkokoulutuksessa?
- Missä vaiheessa työpaikka/ala on digitalisaation kehityksessä
- Mitä asioita digitaalisuus ei vielä koske työpaikalla/alalla.

Osio 9. Oman alan tiedon etsintä. Opiskelija tietää ja osaa arvioida

- Oman alan tiedonhankinta
- Hankitun tiedon luotettavuus
- Alan sosiaalisen median kanavat ja niiden käyttö, alasta käytävä julkinen keskustelu
- Väärän tiedon ongelmat/vaarat omalla alalla

Osio 10. Työelämä vs. henkilökohtainen elämä. Opiskelija tunnistaa

- Työelämän ja henkilökohtaisen elämän rajanveto
- Työnantajan oikeuden rajat
- Työntekijän tavoitettavuus
- Työpäivän rajat: omien asioiden hoito työajalla, etätyöt, yms.
- Poissaolojen ja sairaslomatapausten toimintamallit

Varian valinnainen, yritysideasta liikeideaksi 3 osp

Toteutus sopii esimerkiksi MiniCampissä syntyneen yritysidean jatkokehittämiseen. Työstäminen alkaa tuotteen ja asiakaskohderyhmän tarkemmalla määrittämisellä ja jatkuu kevyen liiketoimintasuunnitelman tekemiseen.

Osaamistavoitteet:

Opiskelija pohtii omia lähtökohtiaan:

- Tunnistaa oman osaamisensa ja vahvuutensa yrittäjänä
- Arvioi yrittäjyyden ja yritysten merkitystä itselleen.

Opiskelija kehittää liikeideaa:

- Määrittää yrityksen tuotteen tai palvelun
- Tunnistaa yrityksen asiakaskohderyhmät
- Pohtii yrityksen imagoa ja markkinointia
- Mietti erilaisia myyntikanavia
- Selvittää toimialan luvanvaraisuuden.

Opiskelija tunnistaa yrityksen riskit

- Tunnistaa yritystoiminnan riskejä ja niihin varautumista
- Selvittää kilpailutilannetta
- Selvittää aloittavan yrityksen rahoitusta.

Opiskelija arvioi liikeidean toteutumismahdollisuuksia

- Hinnoittelee tuotteet tai palvelut
- Tekee laskelmat, joilla mitataan yritystoiminnan kannattavuutta

Opiskelija tutustuu yrityksen perustamistoimiin

- Esittää yritysmuodon
- Selvittää yrityksen rekisteröintiin liittyvät toimenpiteet

Varian valinnainen, yrittäjän polulla 3, 6 tai 9 osp

Vantaan ammattiopisto Varia

Osaamista hankitaan toimimalla NY-yrittäjänä, 4H-yrittäjänä, osallistumalla osuuskuntatoimintaan tai toimimalla yrittäjänä muissa yritysmuodoissa. Toiminta on pienimuotoista, eikä se riitä kokonaiseen tutkinnon osaan.

Osa-alue on jaettu kolmeen eri osioon, joista jokainen on 3 osaamispisteen laajuinen. Osioita voi tehdä 1–3, mutta ne tulee kuitenkin tehdä järjestyksessä.

Yrittäjän polulla 1, 3 osp osaamistavoitteet:

- Yritystoiminnan aloitus
 - Yrityksen tuotteen tai palvelun määrittely sekä yrityksen nimeäminen
 - Yrityksen perustamiseen vaadittavien dokumenttien teko
 - Tuotteiden tai palveluiden markkinointi valitulle asiakasryhmälle
- Hinnoittelu
 - Verotuksen selvittäminen
 - Tuotteen tai palvelun hinnoittelu
 - Tarjousten tekeminen asiakkaille
- Yrittäjänä työskentely
 - Tuotteen valmistus tai palvelun suorittaminen
 - Toiminnan riskien ymmärtäminen ja niiden ehkäisy
 - Yritysmuodon mukainen rahaliikenteen hoito

Yrittäjän polulla 2, 3 osp osaamistavoitteet:

- Yrittäjän polulla 1 osaamistavoitteet, ja sen lisäksi
- Asiakaskohderyhmä
 - Asiakkaiden tarvekartoitus
 - Kohderyhmän segmentointi
- Hinnoittelu
 - Hinnoitteluperusteiden selvitys
 - Työn ja materiaalien todellisten kustannusten laskeminen
 - Työnantajamaksujen merkitys hinnoittelussa
 - Tarjousten tekeminen asiakkaille
- Markkinointi
 - Markkinointimateriaalin tuottaminen
 - Digitaalisten kanavien hyödyntäminen toiminnassa
- Yrittäjänä työskentely
 - Asiakaslähtöinen toiminta
 - Tuotteiden valmistus tai palvelun suorittaminen asiakkaiden toiveiden pohjalta
- Kirjanpito
 - Tilausten vastaanotto
 - Laskutus
 - Yrityksen rahaliikenteen hoito

Vantaan ammattiopisto Varia

Yrittäjän polulla 3, 3 osp

- Yrittäjän polulla 1 ja 2 osaamistavoitteet ja niiden lisäksi:
- Kilpailutilanteen hahmottaminen
 - Kilpailija-analyysin teko
 - Kilpailijoista erottuminen
- Yrittäjänä työskentely
 - Asiakaslähtöinen toiminta
 - Tuotteiden valmistus tai palvelun suorittaminen asiakkaiden toiveiden pohjalta
- Oman osaamisen esittely
 - Vahvuuksien tunnistaminen
 - Henkilöbrändin suunnittelu
- Swot-analyysi
 - Yritystoiminnan uhat ja mahdollisuudet
 - Yrityksen mahdollisuudet ja mahdolliset heikkoudet
- Eläkejärjestelmä
 - Yel-vakuutusten selvittäminen
 - Tyel-vakuutukseen tutustuminen

Varian valinnainen, aktiivinen urheilija, 1, 2 tai 3 osp

Valinnaisen osa-alueen voi suorittaa omien kiinnostuksen kohteidensa mukaan keskittyen liikuntaharrastukseen, kilpailutoimintaan tai valmennukseen. Osaamistavoitteet lisääntyvät osaamispistemäärän kasvaessa. Osa-alue suositellaan suoritettavaksi 3 osp:n laajuisena, ja pienemmät osaamispistemäärät ovat käytettävissä osana osaamisen tunnustamisen prosessia.

Osaamistavoite 1 osp:

- Opiskelija kehittää taitojaan urheilijana/valmentajana lajin vaatimalla tavalla ja kuvaa tavoitteiden mukaista osaamistaan sekä sen kertymistä.

Osaamistavoitteet 2 osp:

- Edellinen tavoite ja lisäksi opiskelija ymmärtää säännöllisen ja aktiivisen urheilun/valmentamisen merkityksen.

Osaamistavoitteet 3 osp:

- Edelliset tavoitteet ja lisäksi opiskelija tunnistaa lajinsa fyysiset ja psyykkiset erityisvaatimukset.

Varian valinnainen, työkykypassi, 1, 2, 3, 6 tai 9 osp

Työkykypassin suorittamisen tavoitteena on lisätä opiskelijoiden tietoja, taitoja ja motivaatiota huolehtia omasta terveydestään ja hyvinvoinnistaan opiskelun aikana ja sen jälkeen niin, että työhyvinvoinnin ylläpitäminen on osa elämäntapaa.

Lähtökohtaisesti suoritukseen valitaan koko osa-alue eli 9 osaamispisteen kokonaisuus. On kuitenkin mahdollista opiskella myös 3 tai 6 osaamispisteen kokonaisuudet. 1 ja 2

Vantaan ammattiopisto Varia

osaamispisteen kokonaisuudet eli työkykyvalmiuksien perusteet ja niiden vahvistaminen ovat opiskeltavissa vain osaamisen tunnustamisen lisänä.

Työkykypassi osa-alue on jaettu kahteen pääosiin, jotka ovat ammatin työkykyvalmiudet ja hyvinvointi.

- Ammatin työkykyvalmiudet (6 osp) sisältää seuraavat osat:
 - Työkykyvalmiuksien perusteet 1 osp
 - Osio sisältää mm. työturvallisuuden, työtapaturmia ennaltaehkäisevän työotteen, työterveyttä ja työkykyä kuormittavien tekijöiden tunnistamisen ja työergonomian
 - Työkykyvalmiuksien vahvistaminen 1 osp
 - Osiossa syvennetään työkykyvalmiuksien perusteissa hankittua osaamista. Opetellaan tunnistamaan työkyvyn eri osa-alueita vahvistavia keinoja, tuntemaan oman alan työehdot, keskeisen työlainsäädännön ja perehdytään työpaikan työsuojeluohjeisiin.
 - Työkykyvalmiuksien syventäminen 1 osp
 - Osion aikana opiskelija hankkii tietoa työpaikan työkykyä edistävästä toiminnasta, osallistuu siihen aktiivisesti, toimii työyhteisön eri jäsenten ja eri ryhmien kanssa vuorovaikutustilanteissa aktiivisesti ja rakentavasti.
 - Harrastuneisuus ja yhteistyötaidot 3 osp
 - Tavoitteena on oppia ymmärtämään harrastusten merkitys työkyvyn edistämisessä osallistumalla oppilaitoksen tai muiden tahojen järjestämiin kulttuuri-, liikunta-, vapaaehtois- tai yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen liittyvään toimintaan itsenäisesti tai osana yhteisöä.
- Hyvinvointi (3 osp) sisältää seuraavat osat:
 - Toiminta- ja työkykyä edistävä liikunta
 - Opiskelija pitää yllä fyysistä toimintakykyään liikuntatilanteisiin osallistumalla joko ohjatusti tai itsenäisesti, ymmärtää liikunnan, ravinnon ja levon merkityksen omaan hyvinvointiinsa, noudattaa tekemäänsä liikuntasuunnitelmaa sekä arvioi fyysisen toimintakykynsä kehittymistä.
 - Terveysosaaminen
 - Osiossa opitaan tunnistamaan oman alan tyypillisimmät terveyshaitat sekä opiskelua ja työtä kuormittavat tekijät ja välttämään niitä. Selvitetään fyysiseen, sosiaaliseen ja psyykkiseen suorituskkyyn vaikuttavat tekijät, laaditaan hyvinvointisuunnitelma ja noudatetaan sitä.

Kokonaisuutta opiskellessa osioita suoritetaan joustavasti mutta kuitenkin niin, että ensin suoritetaan työkykyvalmiuksien perusteet. Suositus on, että pakollinen työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitäminen on tehtynä ennen työkykypassin suorittamista. Osa-alue toteutetaan yhteistyössä ammattiopettajan ja työkyvyn ja hyvinvoinnin opettajan kanssa niin, että ammatillinen opettaja vastaa pääsääntöisesti ammatin työkykyvalmiudet -osiosta ja työkyvyn ja hyvinvoinnin opettaja vastaa hyvinvointiosiesta.

Passi (työkykypassin sivuilta tulostettu) myönnetään opiskelijalle, kun kaikkien osa-alueiden tavoitteet on saavutettu.

Varian valinnainen, vapaaehtoistyö ja yhteisön toimintaan osallistuminen, 1, 2, 3, 6 tai 9 osp

Vapaaehtoistyötä ja yhteisön toimintaan osallistumista voivat olla esimerkiksi vapaaehtoistyö, tutortoiminta, opiskelijakuntatoiminta tai muu yhteisön toiminta. Osa-alue on jaettu osioihin niin, että opiskelija voi koota osaamista useammasta teemasta. Osa-alueessa on neljä eri teeman mukaista osiota sekä viides, toimitaan osallistumisen osio, joka täydentää neljää muuta osiota käytännön osaamisen osalta.

Osiot ovat:

1. Vapaaehtoistyö: Opiskelija suorittaa osiot 1 ja 5
2. Tutortoiminta: Opiskelija suorittaa osiot 2 ja 5
3. Opiskelijakuntatoiminta: Opiskelija suorittaa osiot 3 ja 5
4. Muu yhteisön toiminta: Opiskelija suorittaa osiot 4 ja 5
5. Toimintaan osallistuminen

Osa-alueen kolmen osaamispisteen suorituksen voi tehdä myös yhdistelemällä osioita esimerkiksi niin, että hankkii osaamista sekä vapaaehtoistyöstä (osio 1) että tutortoiminnasta (osio 2) ja toimii näissä molemmissa (osio 5).

1. Osio: Vapaaehtoistyön periaatteet, moninaisuus ja merkitys yhteiskunnassa.

Osaamistavoitteet: Opiskelija ymmärtää:

- Vapaaehtoistoiminnan yhteiskunnan kannalta
- Vapaaehtoistoiminnan oman hyvinvoinnin kannalta
- Vapaaehtoisen oikeudet ja velvollisuudet
- Vapaaehtoistoiminnan mahdollisuudet (järjestöt, seuratoiminta, globaali ja paikallinen toiminta).

Osaamisen hankkiminen esimerkiksi: Osaaminen hankitaan osallistumalla itse valitsemaansa vapaaehtoistoimintaan sekä osallistumalla orientoiville luennoille/osoittamalla hankitun osaamisen itsenäisillä tehtävillä (teemahaastattelu, verkkotehtävillä).

2. Osio: Tutorina toimiminen

Osaamistavoitteet: Opiskelija osaa:

- Toimia yhteistyössä oppilaitoksen sisällä ja sen ulkopuolella olevien sidosryhmien kanssa.
- Toimia oman ammattialan asiantuntijana ja edustajana viestitettäessä koulutuksen sisällöstä peruskoululaisille ja muille alasta kiinnostuneille.
- Edistää yhteisöllisyyttä sekä helpottaa uusien opiskelijoiden kiinnittymistä ammatilliseen opiskeluyhteisöön ja opiskeluun.

Osaamisen hankkiminen esimerkiksi: Jos osa-aluetta suoritetaan tutortoimintaan osallistumalla, osallistuu opiskelija myös tutorkoulutukseen sekä toimii tutorina.

3. Osio: Opiskelijakuntatoiminta

Osaamistavoitteet: Opiskelija osaa:

- Toimia kannustavasti ja yhteistyökykyisesti kanssaopiskelijoiden, oppilaitoksen henkilökunnan sekä eri yhteistyötahojen kanssa
- Tehdä kehittämisesitysten ja tuntee päätöksenteon prosessin
- Toimia kokouksessa.

4. Muuhun yhteisön toimintaan osallistuminen (esimerkiksi järjestötoiminta, VPK-toiminta, vertaismentoritoiminta, isostoiminta tms.)

Osaamistavoitteet: Opiskelija:

- Ymmärtää vaikuttamismahdollisuutensa yhteisössä
- Ymmärtää vaikuttamisen merkityksen itselleen ja yhteisölle
- Osaa kantaa vastuuta yhteisistä asioista.

5. Aihe: Toimintaan osallistuminen

Osaamistavoitteet: Opiskelija osaa

- Suunnitella toimintaa

Vantaan ammattiopisto Varia

- Toimia yhteisössä tai vapaaehtoistyössä
- Arvioida toimintaa.

Osaamisen hankkiminen esimerkiksi: Vapaaehtoispaikkojen etsintä, oman roolin ymmärtäminen kokonaisuudessa, sitoutumisen merkitys jatkuvuuden kannalta, toiminnan ja siitä saadun hyödyn suhteen ymmärtäminen, oman toiminnan ja tapahtuman arviointi.

1 ja 2 osaamispisteen kokonaisuudet ovat opiskeltavissa osaamisen tunnustamisen lisänä.

Varian valinnainen, psykologia, 3 osp

Osa-alueen suorittamisen tavoitteina on, että opiskelija osaa havainnoida ihmisen käyttäytymistä ja ymmärtää siihen vaikuttavia psykologisia tekijöitä. Opiskelija tunnistaa psyykkisen hyvinvoinnin tekijät ja osaa toimia psyykkistä hyvinvointia edistävällä tavalla. Hän osaa hankkia tietoa ymmärtääkseen ihmisen toimintaa ja soveltaa psykologista tietoa erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä tunnistaa yksilön osana sosiaalista ympäristöään. Osa-alue on jaettu kolmeen opiskeltavaan osioon, jotka ovat:

- Yksilön käyttäytymiseen vaikuttavat psykologiset tekijät
 - Osio sisältää muun muassa seuraavia opiskeltavia aiheita: toiminta ja sitä selittävät tasot, motiivit ja motivaatio, Maslowin tarvehierarkia, tunteet ja tunnetaidot
- Psyykkisen hyvinvoinnin edistäminen
 - Osion aikana hankitaan osaamista mm. seuraavista aiheista: mielenterveyteen vaikuttavat tekijät, onnistuminen ja arvostus, tietoisuustaidot ja stressi
- Persoonallisuus ja ryhmän toimintaa säätelevät tekijät
 - Osaamista hankitaan esimerkiksi persoonallisuuteen, vaikuttamiseen ja ryhmädynamiikkaan liittyvistä aiheista.

Varian valinnainen, etiikka, 3 osp

Opiskelija ymmärtää arvojen, normien ja katsomusten merkitykset omassa elämässään ja ihmisten välisissä suhteissa. Opiskelija huomioi toiminnassaan oikeudenmukaisuuden, ihmisoikeudet ja kestävä kehityksen. Opiskelija osaa hankkia ammattieettistä tietoa ja toimii eettisten periaatteiden mukaisesti erilaisissa tilanteissa.

Osaamistavoitteet

Opiskelija:

Vantaan ammattiopisto Varia

- Ymmärtää arvojen, normien ja katsomusten merkitykset omassa elämässään ja ihmisten välisissä suhteissa
 - Tietää etiikan keskeiset käsitteet (esim. etiikka, moraali, normi, arvot) ja teorialat
 - Tunnistaa omat arvonsa ja arvojen ja normien välisiä ristiriitoja.
- Huomioi toiminnassaan oikeudenmukaisuuden, ihmisoikeudet ja kestävän kehityksen
 - Pohtii etiikan, moraalien ja katsomuksen kannalta ihmisten välisiä suhteita, yhteiskunnallisia ilmiöitä ja ihmisoikeuksia
 - Näkee oman toiminnan ja vastuun merkityksen osana yhteiskuntaa
 - Ymmärtää eettisesti kestävän toiminnan omalla alallaan
- Osaa hankkia ammattieettistä tietoa ja toimii eettisten periaatteiden mukaisesti erilaisissa tilanteissa
 - Näkee ammattinsa eettiset kysymykset osana työyhteisön eettisten toimintatapojen kehittämistä

Varian valinnainen, poikkeustilanteessa toimiminen, 3, 6 tai 9 osp

Osa-alue on jaettu kolmeen osaan, joista jokainen on kolmen osaamispisteen laajuinen.

Osaamistavoitteet:

1. Osa 3 osp
Opiskelija:
 - Tuntee poikkeustilanteeseen vaikuttavien lakien ja muiden säädösten perusteet (esim. valmiuslaki ja tartuntatautilaki) osana suomalaista yhteiskuntaa
 - Osaa suunnitella omaa toimintaansa poikkeavan tilanteen mukaan.
2. Osa 3 osp
Opiskelija:
 - Tunnistaa työtehtäviinsä liittyviä uhkia poikkeustilanteessa ja muuttaa toimintaansa tilanteen mukaan yhteiskunnan palveluiden käyttäjänä ja kuluttajana
 - Osaa varautua ja toimia erilaisissa poikkeustilanteissa ja arvioida niihin liittyviä riskejä
 - Noudattaa eri viranomaisien antamia ohjeita ja määräyksiä ja huomioi ne omassa toiminnassaan.
3. Osa 3 osp
Opiskelija:
 - Tunnistaa ja ottaa huomioon stressireaktioiden vaikutuksen omassa toiminnassaan
 - Osaa hakea apua koetun traumaattisen kokemuksen jälkeen.

Varian valinnainen, työelämään valmentava, LOVE 3 osp

Osa-alue sisältää lääkehoidon osaamisen perusteet -sisältöjä.

Kurssin osaamistavoitteena on, että opiskelija:

- Ymmärtää lääkehoidon merkityksen osana potilaan hoidon kokonaisuutta
- Tietää oman roolinsa potilaan lääkehoidon toteuttamisessa, seurannassa ja ohjaamisessa
- Osaa toimia aseptisten periaatteiden mukaisesti ja käsitellä lääkkeitä oikein
- Ymmärtää eri lääkemuotojen erot ja osaa antaa lääkkeitä eri antotapoja käyttäen
- Osaa seurata potilaan lääkehoidon toteutumista ottaen huomioon haitta- ja yhteisvaikutusten mahdollisuuden
- Osaa ohjata potilasta lääkehoitoon liittyvissä asioissa
- Ymmärtää, miten lääkkeen käyttäjän ja lääkkeen ominaisuudet voivat vaikuttaa lääkehoitoon
- Tuntee lääkehoidon erityistilanteet, kuten rokottamisen ja pkv-lääkkeiden annon perusteet
- Hallitsee lääkelaskut.

Varian valinnainen, kestävän tulevaisuuden rakentaminen, 3 osp

Osa-alueen tavoitteena on oppia tunnistamaan, miten omilla toiminnoilla voi vaikuttaa tulevaisuuteen sekä oppia toimimaan vastuullisena kuluttajana ja aktiivisena kansalaisena ja ammattilaisena. Osa-alueen osaamisen voi hankkia Varian yhteisellä verkkokurssilla.

Osaamistavoitteet:

- Tulevaisuustietoinen toiminta
 - Opiskelija
 - hahmottaa miten yksilöt, kotitaloudet, työpaikat ja yhteiskunnan toimijat vaikuttavat tulevaisuuden rakentumiseen
 - ymmärtää oman toimintansa ja valintojensa merkityksen siinä, millaiseksi tulevaisuus muotoutuu (ennakointiosaaminen).
- Vastuullisten kuluttamisratkaisujen tekeminen
 - Opiskelija
 - tunnistaa oman elämäntapansa merkityksen talouteen, hyvinvointiin ja ympäristöön

- tunnistaa omat kulutustapansa ja laskee oman hiilijalanjäljen käytettävissä olevalla laskurilla
 - analysoi hiilijalanjälkilaskun tuloksia ja tunnistaa ratkaisuja, joilla voi vähentää eniten omaa hiilijalanjälkeään
 - tunnistaa toimintansa muita keskeisiä ympäristövaikutuksia
 - vertailee erilaisia kuluttamisvalintojaan vastuullisuuden näkökulmasta ja kehittää omaa toimintaansa kestävämmäksi.
- Aktiivisena kansalaisena toimiminen
 - Opiskelija
 - hahmottaa kansainvälisten kestävä kehityksen tavoitteiden merkityksen ja tunnistaa tapoja niiden eteenpäin viemiseen kansallisesti
 - tietää miten voi osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja omalla aktiivisuudella vaikuttaa kestävä kehitystä vahvistamaan päätöksentekoon
 - tunnistaa tapoja osallistua vapaaehtois- ja järjestötoimintaan ja vaikuttaa kestävään tulevaisuuteen.

Opiskelijan osaaminen osoitetaan tehtävillä Varian verkkokurssilla itsLearning-ympäristössä. Tehtäviä tehdään siinä laajuudessa, että tutkinnon osan osaamistavoitteita vastaava osaaminen voidaan kattavasti osoittaa. Tehtävien suoritusajankohta määräytyy opiskelijan HOKS:n perusteella. Tehtävien kesto vaihtelee niiden vaativuuden ja laajuuden mukaan.

Varian valinnainen, kiertotalouden liiketoimintamahdollisuudet, 3 osp

Osa-alueen tavoitteena on oppia kiertotalouden käsitteistö ja liiketoimintamallit sekä ideoimaan jonkin kiertotalousratkaisun ja arvioimaan sen liiketoimintamahdollisuuksia. Tavoitteena on ymmärtää kiertotalouden merkitys yritystoiminnan perustana. Osa-alueen osaamisen voi hankkia Varian yhteisellä verkkokurssilla.

Osaamistavoitteet:

- Kiertotalouden periaatteiden ja liiketoimintamallien tunteminen
 - Opiskelija:
 - Tuntee kiertotalouden keskeiset periaatteet
 - Tunnistaa kierrätyksen, lajittelun ja kiertotalouden erot ja näiden merkityksen luonnonvarojen kestävässä käytössä

- Hahmottaa kiertotalouden liiketoimintamallit: tuote palveluna, uusiutuvien ja kierrätettävien resurssien käyttö, jakamislustojen käyttö, tuotteen elinkaaren pidentäminen sekä raaka-aineiden takaisinkeräys ja uudelleenhyödyntäminen
 - Tunnistaa kiertotalouden liiketoiminnan yhteistyöverkostoja
 - Tutustuu kiertotalouteen perustuviin käytännön liiketoimintaratkaisuihin ja näiden hyötyihin.
- Kiertotalousratkaisun ideointi
 - Opiskelija:
 - Ideoi mahdollisuuksia tehdä kiertotalouden mukaisia uusia tuotteita tai miten tuotteista tehdään palveluita
 - Ymmärtää digitaalisten jakamislustojen merkityksen tuotteiden tai palveluiden myynnissä
 - Ideoi ratkaisut materiaali- ja energiatehokkaiksi
 - Määrittelee kiertotalousratkaisun resurssien saatavuuden ja markkinat.

Opiskelijan osaaminen osoitetaan tehtävillä Varian verkkokurssilla itsLearning-ympäristössä. Tehtäviä tehdään siinä laajuudessa, että tutkinnon osan osaamistavoitteita vastaava osaaminen voidaan kattavasti osoittaa. Tehtävien suoritusajankohta määräytyy opiskelijan HOKS:n perusteella. Tehtävien kesto vaihtelee niiden vaativuuden ja laajuuden mukaan.

Opiskelijan osaamisen arvioinnista

Yhteisten tutkinnon osien pakollisten ja valinnaisten osa-alueiden hyväksytty osaaminen arvioidaan asteikolla 1–5 yhteisten tutkinnon osien arviointikriteeristön mukaan. Yhteiset tutkinnon osat arvioidaan asteikolla hyväksytty/hylätty.

Yhteisten tutkinnon osien ja niiden osa-alueiden osaamisen arvioinnin toteuttaa ja arvioinnista päättää opettaja tai erityisestä syystä muu koulutuksen järjestäjän edustaja.

Silloin kun yhteinen tutkinnon osa tai sen osa-alue toteutetaan ja arvioidaan ammatillisen tutkinnon osan yhteydessä, osaamisen arvioinnissa voidaan kuulla työelämän edustajaa.

Yhteisten tutkinnon osien arviointikriteeristö:

Tyydyttävä 1:

- tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa
- toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa asianmukaisesti

Vantaan ammattiopisto Varia

- tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja
- käyttää perustietoa kaavamaisesti
- arvioi suoriutumistaan

Tyydyttävä 2:

- toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa
- toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti
- tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot
- käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti
- arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan

Hyvä 3:

- toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa
- toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti
- ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita
- hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot
- käyttää tietoa monipuolisesti
- arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi

Hyvä 4:

- toimii omatoimisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa
- toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti
- ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja
- hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä
- soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti
- arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan

Kiitettävä 5:

- toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa
- toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti

Vantaan ammattiopisto Varia

- ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämis ehdotuksia
- hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvällisesti
- soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti
- arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseksi